

faae dem til at blive i Fæstetilstand, og det har for mig været en Tilskyndelse mere til at erkjende hine tidligere Forhold som gyldig Grund til at lade Loven af 8de April 1851 ved en Tillægslov faae Anvendelse ogsaa paa de Sorø Akademie tilhørende Godser. Der har været Spørgsmaal, om der herved skeete en „Gave,“ og der er yttret som Grund til at stemme imod Loven, at der ikke findes en Betegnelse i den om, at der ved samme skeer nogen Gave, men er det en Mangel, da er det en Mangel ved den oprindelige Lov, som det nu er for sildigt at afhjælpe, og man begaaer en Ubillighed ved at sige, at Bønderne paa Sorø Akademies Gods faae en Gave, naar det ikke ogsaa er sagt om de andre. Hvad nu selve Gaven angaaer, saa kan jeg ikke ganske gaae ind paa hverken hvad der blev yttret af den ærede Rigsdagsmand for Holbet Amts 2den Valgkreds (Tscherning) eller af den ærede Ordfører. Den ærede Ordfører gik ud fra en Betragtning, som jeg ikke finder tilstrækkelig begrundet, naar man skal klare Forholdet mellem disse Godser og de private Godser; thi i mine Tanker faae virkelig Bønderne paa Sorø Akademies Gods, hvis denne Lov bliver til Lov, og Bønderne paa Domainegodserne deres Fæstesteder til Eiendom paa en sær billig Maade, og denne særlige Billighed kunne; Enkelte, om de ville, gjerne kalde en Gave. Den særlige Billighed ligger deri, at det bestemmes ved Lov, at de skulle kunne faae disse Fæstesteder uden Hensyn til den Salgsverdi, som de ellers maatte have, naar de absolut vilde erhverve Selveiendom. At der istedetfor den ene Verdi, der nu navnlig bestaaer for at erhverve Selveiendom, sættes en anden billig Beregning, det er noget Særligt for disse Godser, men jeg for min Deel kan imidlertid ikke kalde det en „Gave,“ fordi denne særlige Billighed i mine Tanker er Noget, som skyldes hine Fæstere, da de have faaet Krav derpaa ved de tidligere Forhandlinger og Bestemmelser. Dengang da disse Bestemmelser i Aaret 1795 bleve tagne, da laa der ikke saadanne Fordere i Erhvervelsen af Arvesætte paa disse Vilkaar, at det kunde kaldes nogen Gave; dengang, da man ikke forudsaa Fæstegodsets stigende Verdi, er der givet

disse Tilsagn, som der nu er Tale om at opfylde, og naar vi opfyldte disse Tilsagn, selv om det ogsaa medfører en særdeles Billighed, anseer jeg det ikke for rigtigt at kalde det en Gave. Jeg har derfor under hele Forhandlingerne om denne Lov særligt gjort gjældende, at Lovens Fundament var hine tidligere Foranstaltninger, og jeg har, hvad der vil fremgaae af flere Uttringer af mig baade under den anden Forhandling og tidligere, aldeles ikke søgt at bevise, at det var for meget, der gaves; men jeg har kun sagt om enkelte Steder, som man vilde inddrage under denne Lov, og som jeg ikke antog hørte dertil, at de favnede det Grundlag, hvorpaa Loven i det Hele taget var bygget. Derfor er det især, at jeg ønsker, at man vil holde fast, naar man drager Sammenligninger mellem den nærværende og den tidligere Lov, at Loven af 8de April 1851 er givet, og at nærværende Lov, hvis den bliver Lov, vil blive givet i Hensyn til særlige Forhold og Tilsagn, der ikke finde Sted ved de private Godser, og man kan derfor ikke beraabe sig paa disse Love, naar der bliver Spørgsmaal om sidstnævnte Godser; thi hvad der ved disse Godser er ret og billigt, det bliver uafhængigt at undersøge i og for sig, og derfor troer jeg ogsaa, at det ikke er nødvendigt, at lade den Spending, der hersker med Hensyn til Fæstes Overgang til Selveiendom paa de private Godser, faae Luft ved en foreløbig Udtalelse i Forhandlingerne om nærværende Lov. Hine Spørgsmaal høre ikke her ind; thi Alt hvad vi her forhandle, gaaer ud fra Forudsætninger, som ikke der finde Sted. Der er kun endnu en Bemærkning, som jeg skal tillade mig at gjøre for at forebygge en Misforstaaelse. Den ærede Ordfører antydede, at Bestyrelsen af Sorø Akademies Gods havde befundet sig i nogen Forlegenhed i en vis Periode med Hensyn til det her omhandlede Gods. Det er ganske vist, at Bestyrelsen af Sorø Akademies Fæstegods har befundet sig siden 1846 i nogle Bausfæligheder, men jeg maa ganske særdeles fremhæve, at de Forhold, som den ærede Ordfører omtalte som indtraadte ifølge disse Bausfæligheder, ikke ere indtraadte i Ministeriets Tid, hverken under min ærede Formand eller under mig. Hvad der er omtalt, at der var oppre-